

Tira Wordlist

August 28, 1995

Nouns

Singular	Demonst.	Accusative	Plural	English
	this, these	he saw the _____		
aàba	ge			father
addaàm	ye		iddaàm	book, letter
aha	ge			first milk
al	ge		nal	stone
albacqàm	ye		nalbacqàm	fox
ale	ye		nale	grinding stone
alqà	ye			place
angor	ye		langor	man
ani	ge		nani	leaf, ear
aàriù	ge		naàriù	belly
arriù	ye		narriù	stool
aàruà	ge		naàruà	shield, net
aàtùum	ge		naàtùum ~ naat'm	tick
avi	ye		navi	liver
aàwe	ge			rainy season
aàwuà ~ awu	ge		naàwuà	drying rack
awuàrr ~ awuàr	ye		nawuàrr ~ nawuàr	doorway
ayiùn	ye		nyen	hill
ayiùn ~ ayeàn	ye		nyen	hill
azi	ye			crowd
azuà	ye		izuà	breast
bokaà	ge		nbokaà	bird
bugul	ge		zbugul	pumpkin
caàyaà	ce			finches
cìuci	ge			fourth born daughter
cittoà	ce			mountain, mountain range
dduàddo	ze			ground
dduddo ~ zuddo?	ze			soil
diyoà	re		iroà	cow
duàn	ge			village, home
eàheà	ge			interior, inside of

'Eleà	ge			Khartoum
eàloà	ge			sky, God, up
eàreà	ge		neàreà	nest, compound
gaàli ~ kaàli?	ge			first born daughter
hapuàrr	te ~ tte?		nyapuàrr	little spark
heàn	he			little dog
hez ~ hrez ~ hxrez	he		nyrez ~ nyxrez ~ nyirez	little palm
hez ~ hrez ~ hxrez	he		nyrez ~ nyirez ~ nyxrez	little cloth
hilez	he		nyilez	little hoe
hiùloà	te			dust
hiùyoà	he ~ se		nyùyoà	spark
hq ~ hhq? ~ hxhq	he?		xhq	she-goat
hq ~ rhq ~ rxhq?	re		xhq	she goat
hxà	he		nyxà	little hand
hxàli ~ hxàlx?	tte? ~ se		nyxàli ~ nyxàlx	little chief
ibez	ye			dry skin
idiù	ye		zdiù ~ zidiù	firewood tree
iùduà				fall
ilez	ge		nlez ~ nilez	hoe
iliù	ye			sale, selling
iman	ge		lman	husband
imaz			lmaz	friend
iriù	ge		niriù ~ ndrìù	name
iùriù ~ xàrxà	ge			waterhole
irijeàn	ge		ndrijeàn	calabash
isaàm	ge		ntaàm ~ nisaàm	neck
iùyeà	ye			hope, confidence
iùyoà	ye			fire, light
izong	ge		lzung ~ lizong	offspring
Kaàddaàrr				name of a certain mountain
kaàka	ge			first born daughter
kuàhi ~ guàhi?	ge			forest
kuàku ~ kqkqà	ge			first born son
laàm	le		ngaàm	spider saliva

laàn	le		ngaàn	drop of milk
laàtoàm	le		naàtoàm	dog tick
laày ~ laàyüü	le			honey
lelaà ~ lxlaà	le		elaà ~ xlaà	lump of fat
lemeà	le		ngemeà	chin
leneà	le			number
leny	le		ngeny	penis
leàny	le		ngeàny	egg
leàrrüü	le		ngeàrrüü	thigh
leày ~ leàyüü	le		ngeày ~ ngeàyüü	eye
liüdüü	le		nyüdüü	cooking pot
liüyoà	le		ngiüyoà	poison
lingaàz	le		ingaàz	tooth
lingaàz ~ langaàz	le		ingaàz	tooth
loceà	le			beard
loàl	le		ngoàl	tear drop
lon	le		ngon	seed, grain
lqzi ~ lqzx?	le			bone
ltanggoàra	le			milk
luàgoà	le			salt
luhiü	le		nguhiü	facial marks
luàli	le		nguàli	frog
lum	le		nyum	flea
luàmoàn	le			peice of charcoal
lumua ~ lumqà ~ lqmqa	le			hedge hog?
luroà	le			testicle
luàroà	le		zuàroà	peice of dung
luz	le	luze ~ luzeà	nguz	gourd
luàz	le		nyuàz	dew drop
luza	le		nguza	bone
lxdiü ~ lxdxà	le		ngxdiü ~ ngxdxà	coconut
lxàrr	le			grain soup
meändiü				name of a place
muzu	ge			hyena
naàna	ge			mother
naniü	ge			a name
neàni	ge		ceàni	second born daughter
ngadüü	nge		nyadüü	wine pot

ngaàl	nge		nyaàl	bamboo stick
ngaàlqà ~ ngalqà				third born son
ngaàm	nge			spider web
ngaàn	nge			milk
ngaàtuà	ge			fourth born son
ngaàwuà	nge		nyaàwuà	mosquito
ngaàwu ~ ngaàve	nge			water
ngaàwuz	nge			work
ngddqà ~ ngxddqà	nge			compound
ngelaà	nge			fat, oil, butter
ngeàn	nge		nyeàn	dog
ngiùyoàl	nge		nyiùyoàl	chicken
ngmaz ~ ngamaz	nge			friendship
ngoàl	nge			tears
ngon	nge			crop, grain
ngoàny	nge			saliva
nguàcoà	nge			salt
ngulaà	nge			seed
ngxàli ~ ngxàlx	nge			kingdom
ngxàrr	nge			little grain soup
ngxya	nge			beer, wine
nizuà	ne		izuà ~ azuà	breast
nlix ~ nlx	ne		lix	armpit
nyen	nye	nyenea		country
nyü	nye		hü	little thorn
nyuàz	nye			dew
oàl	ge		laàl	fly
oày ~ oàyü	ge		laày ~ laàyü	bee, honey
qàmü ~ qàmxa?	ge		lqàmü	fish
qn	ge		nqn	hedge hog
qniz ~ qnxz?	ge			orphan
qàpiü ~ qàpxà? ~ oàpiü	ge		nopi	veranda, boukarou
qàwü ~ qàwxà?	ge			hair paint
qze				animal
raàma	re		yaàma	locust

rngo ~ rongo	re		ingo	snake
rruàl	re			hair parts
rze ~ rxze	re?		xze	animal, meat
ttattü	ge			grandfather
ttqlü ~ ttqlxà?	tte			lion
ttum	tte			onion
tuàhuà	te			beer
ucul	ge		lcul	stranger
uhijon	ge		ndhjon ~ndrijon	calabash
uhoà	ge		ltoà	guinea fowl
uhoà	uhoà ge		ltoà	guinea fowl
ujiü	ge		ljiü ~ lijü	person
uloà	ge			flour
umiü	ge		numiü	bell
uni	ge		nuni	basket for grain
uri	ge			rat
uriüz	ge		nuriüz	tendon, vein
uasiü	ge			footprint
uttuà	ge		nuttuà	wall
utturr	ge		ltturr	pig
uàtturr	ge			navel
uwo	ge			moon
uze	ge		ldde	k.o. antelope
uzoà	ge			worm
uàzoà	ge			breath
uzu	ge			partially digested food
uzuàl	ge		nzuàl	forehead
wang	ge		lang	thing
weàn	ge		leàn	wife
xhoàm ~ xhqàm?	ge		ltoàm	thief
xla	ge		nla ~ nxa	broken dish, tortoise shell
xàli ~ xàlx	ge		nxàli	chief
xàpxà ~ xàpàà	ge		nxàpxà ~ nàpxà	wooden mallet
xrez	ge		ndrez	palm of the hand
xrez	ge		ndrez	cloth
xrrü ~ xrrxà	ye			saddle
yuriüz	ye			cow tick
zaba	ze		yaba	star

zaboàz	ze		yaboàz	millet fufu
zaàhîù	ze		raàhîù	wound
zangal	ze		yangal	ewe, sheep
zaàrr	ze		yaàrr	rope
zaàvrà	ze			foam
zaàvràveàraà	ze			foam foam
zaàz	ze		raàz	road
zeàl	ze		reàl	grave
zhoà	ze		hoà ~ rhoà	tamarind tree
zhuà ~ zihuà	ze		ihuà	ostrich
zi	ze		rri	thorn
zidiù	ze		ridiù	anus, animal hole
ziro	ze		iroà	strand of hair
ziyo	ze			tree bark
ziyuà	ze		iyuà	intestine
znqà ~ zqnqà	ze		xnqà	snake bird
zorr	ze		orr	baobab tree
zq	ze		rrq	switch
zqrîù ~ zqrxà?	ze			farm, field
zroàv	ze		iroàv	peice of thatching grass
zu	ze		rru	heart
zuàbaà ~ zqàbaà	ze			war, battle
zuàhîù	ze		uàhîù	tree
zuàhqà ~ zqàhqà	ze			rainbow
zuàl	ze		yual	giraffe
zuàngqr ~ zqàngqr	ze			elephant
zupi ~ zqpi?	ze		yqpi ~ yqpx?	pencil
zuàwoà	ze			smoke
zxà	ze	rrxà		hand, arm
zxcq	ze		xcq	basket
zxdeà?	ze?		xdeà	k.o. shade tree
zxdxà	ze		xdxà	coconut tree
zxàrr ~ zeàrr	ze			cream

6

Other

Word	Part of Speech	English
aàlqà	prp	inside of, at?
aàng	part	as soon as
deden	adv	softly, slowly
ge	dem	this, these
gene	num	one
geroà	pro	one who is not there
giùhican	num	two
gon	pro	this one, these ones
laàvi	part	maybe
lene	pro	anyone
mahq	num	four
naàng	adv	whoever then
nga	conj	with
nga	pro	you
nàgxclq	adj	good
ni	part	the one previously mentioned
nànyoà	adv	until
qàrrü	num	ten
ttaà	part	to
vhin	adv	completely
wala ~ walaà	conj	or
weà	adv	then
xàyqà	poss	your, yours
zeàne	num	five

Verbs

Imperative	Infinitive	Definite he _____ ed	Indefinite he will _____	English
adi	zaàdo			touch!
aadi	zaàdo' ~ zaàdoà			take! fast!
aàho	zaàha			put!
aàji	zaàja			tell!
aàjv?				know!
apa	zaàpa ~ zapa			bring!
aàpo	zaàpa			take away!
aàri	zaàriùo			blow!
aàrq	zaàraà ~ zaàra			say!
aàwq	zaàwaà ~ zaàwa			urinate!
aàwu	zàvaà			be present!
aàyq	zaàya			die!
baàha ~ b'ha	zàbaàhaà ~ zàb'haà			be strong!
baàlq	zàbaàla			move!
b'ho ~ biùho ~ boàho?	zàboàhoà ~ ziùbiùho			hit!
boàngo	zàboànga			bark!
bqàlq	zàbqàla			wrestle!
bqàrq	zàbqàra			be clean!
bu	zeàla			go!
buàlo	'dbuàlo			groan!
ddq	zàdduàa ~ zàdda			be fat!
dduàrru	zàdduàrro			stop!
dduàru	zàdduàro			stand!
diùyo	zàdiùya			sit!
dq	zdq ~ zda			unite!
d'tto ~ doàtto	zàdoàtto			fry!
eàro	zeàra			be absent!
ertt?				say!
gaàrq ~ gaàro	zàgaàra ~ zàgaàraà			break! snap!
giùnyo ~ gxànyo	zàgiùnya			break!
giùzo	zàgiùzo ~ ziùgiùzo			open!
goàtto	zàgoàtta			sew!
goàzo	zàgoàza ~			sow!

	zoàgoàza			
hìùnyo ~ hxànyo	zàhìùnya ~ zàhìùnyüza			kill!
hq	zàha			be fruitful!
hqàtto	zàhqàtta			cover!
iùbi	ziùbo			marry!
iùdu	ziùdo			fall!
ili				sell!
iùzo	ziùzo			make!
jitt?				milk for someone
jiùzi	zàjiùzo ~ ziùjiùzo			milk! (cow)
ku				get out!
kxànyq				dress!
laàhq	zàlaàho			cultivate!
loha	zàloàha			say!
loàho	zàloàha			speak!
loàngo	zàloànga			give birth!
maànq	zàmaàna			cook!
meàzo	zàmeàza ~ zeàmeàza			make rope!
mo	zàma			take!
mxàzq ~ mïùzq	zàmxaàza ~ zàmïùza			go ahead!
nàdrq ~ nàdq				sleep!
ngaàci	zàngaàca			give!
ngaàlo	zàngaàla			yawn!
ngaàngq	zàngoànga			scratch!
nggam				want
ngzàe				be pregnant
no	zàna			listen!
noàno	zànoàna			hear! see!
nyoànya	zànyoànya ~ zàoànya			be many!
oàddo	zoàdda			build!
oha	zoàha ~ zoha?			run toward!
oàho	zoàha			run away!
oàro	zoàra			insult!
oàva	zoàva			be young!
oàzo	zoàza			grind!
piùno	zàpiùno ~ ziùpiùno			swim!

rr'ddo ~r'ddo ~ rroàddo	zàrr'dda			have!
rro	zàrra			stab!
rrx ~ rri	zàrra			be! remain!
ruàngu	zàruàngo			wait!
ti	zàtiùo			shake!
tto	zàtto			drink!
ttoàtto	zàttoàtta			throw!
ttoàvo	zàttoàva			cut!
ttq	zàtta			be lost!
tuàto	zàtuàto			cough!
uàddo	zuàddo			blow!
uàdi	zàdo			burn!
uàmo	zuàmo			be sick!
uàro	zuàro			bury!
urro	zuàrro ~ zurro			come down!
uàwo	zuàwo			be hot!
uàzo	zuàzo			breathe!
vaàrq	zàvaàra			escape!
vx ~ vi	zàva			be! exist!
waàyi	zàwaàya			wash!
xla	zxàla			come!
xàyttq ~ xàyxàttq				allow!
yo	ziùya			eat!
ziùnyo	zàziùnyo ~ ziùziùnyo			fear!
zo	zàza ~ zaàza			harvest! (grain)
zqàhq	zàzqàha ~ zàzoàha			suck!

piùzu	zàpiùzo ~ ziùpiùzo			beat!
po	zàpo			strike!
qàdq	zqàda			burn!
qàhq	zqàha			thresh!
qnga	zqànga ~ zqnga?			swell!
raàci	zàraàca			pour!